

Adolygiad o Sicrwydd ac Aseu Risg – Cyngor Bro Morgannwg

Blwyddyn Archwilio: 2021-22

Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2022

Cyfeirnod dogfennau: 3211A2022

Paratowyd y ddogfen hon yn rhan o'r gwaith a berfformiwyd yn unol ag Adran 17 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac Adran 15 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Ni chymerir cyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu weithiwr arall yn rhinwedd eu swydd unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Os bydd y ddogfen hon yn derbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r Cod adran 45 yn nodi'r arfer wrth drin ceisiadau sy'n ddisgwyliedig gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiad ynghylch datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru ar swyddog.gwytbodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Gymraeg. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Gymraeg.

Cynnwys

Beth wnaethon ni adolygu a pham	4
Swydd ariannol	5
Goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021	7
Carbon r eduction plans	8
Atodiad 1 – Llythyr estyniad contract hamdden	11

Beth wnaethon ni adolygu a pham

- 1 Aethom ati i wneud y prosiect hwn i nodi lefel y sicrwydd archwilio a/neu lle y gallai fod angen rhagor o waith archwilio mewn blynyddoedd i ddod mewn perthynas â risgiau i'r Cyngor gan roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau. Bu'r prosiect hwn hefyd yn ein helpu i asesu i ba raddau y mae'r Cyngor yn cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant.
- 2 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi ein canfyddiadau yn the areas where rydym wedi ymgymryd â gwaith Sicrwydd ac Asesu Risg manylach. Byddwn hefyd yn cynhyrchu Crynodeb Archwilio Blynyddol yn hydref 2022 a fydd yn crynhoi ein holl waith archwilio a wnaed ers ein Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf ym mis Ionawr 2022.
- 3 Canolbwyntiwyd yn benodol ar y meysydd canlynol yn y Cyngor:
 - sefyllfa ariannol
 - goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 gan gynnwys trefniadau hunanasesu
 - cynlluniau lleihau carbon
- 4 Roedd ein sylfaen dystiolaeth ar gyfer y gwaith hwn yn cynnwys sgysiau gyda swyddogion ac adolygu dogfennau perthnasol.
- 5 Yn ystod y flwyddyn, ysgrifennon ni hefyd at y Cyngor yn codi pryderon am i ba raddau roedd y Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel rhan o'i estyniad i'r contract hamdden. Dilynodd hyn ymlaen o'n hadroddiad blaenorol ar hamdden yn 2020 lle'r oeddem wedi gwneud cynigion penodol ar gyfer gwella i'r Cyngor gryfhau ei gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Mae'r llythyr wedi'i gynnwys **Atodiad t 1**. Cawsom gysur yn sgil ymateb y Prif Weithredwr i'n pryderon. Fel rhan o'n gwaith archwilio perfformiad 2022-23, byddwn yn gwneud adolygiad i gael sicrwydd bod gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer sicrhau bod meysydd gwasanaeth yn cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- 6 Mae'r prosiect Sicrhau ac Asesu Risg wedi bod yn parhau gydol y flwyddyn. Fe wnaethom fwydo canfyddiadau sy'n dod i'r amlwg yn ôl i swyddogion wrth i ni ymgymryd â'r gwaith hwn, a chynhaliwyd gweithdy gyda'r Uwch Dîm Arwain ym mis Mawrth 2022 lle rhannwyd canfyddiadau sy'n dod i'r amlwg mewn perthynas â rhai felpects o'r gwaith hwn. Gwnaethom hefyd ddefnyddio'r gweithdy i gasglu persbectifuwch reolwyr on y risgiau archwilio allweddol mewn perthynas â'r Cyngor C ac i lywio ein cynllunio ymlaen.

Sefyllfa ariannol

Mae'r Cyngor yn parhau i fod mewn sefyllfa dda i gynnal ei wytnwch ariannol, wedi cynyddu ei gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio ond mae angen penderfynu sut y bydd yn bodloni ei fwllch yn y gyllideb dros y tymor canolig

- 7 Gorffennodd We ein hadolygiad o sefyllfa ariannol Cyngor ym mis Gorffennaf 2022. Roedd hyn yn cynnwys ystyried safle cronfeydd ariannol Cyngor, darparu arbedion a pherfformiad arfaethedig yn erbyn y gyllideb arfaethedig ar gyfer y flwyddyn.
- 8 Ar y cyfan, rydym wedi canfod bod y Cyngor, yn unol â'n hadroddiad cynaliadwyedd ariannol ym mis Awst 2021, yn parhau i fod mewn sefyllfa dda i gynnal ei wytnwch ariannol ac mae ganddo lefel iach o gronfeydd wrth gefn. Mae'r Cyngor wedi dweud bod diffyg diwedd o £13,000 yn 2021-22 oed, ond mae hyn ar ôl trosglwyddo ychydig dros £18 mo illion wrth gefn.
- 9 **Mae Arddangos 1 yn dangos** bod y Cyngor wedi cymharu'n ffafriol â chynghorau eraill Cymru yn y blynyddoedd diwethaf mewn perthynas â faint o gronfeydd y gellir eu defnyddio fel canran o gost net o wasanaethau.

Arddangos 1: swm o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio yn erbyn cyllideb flynyddol

Mae'r arddangosfa hon yn dangos faint o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio oedd gan y Cyngor ar ddiwedd 2021-22 a'r pum mlynedd blaenorol fel cyfran o gost net y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu².

	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Cost net gwasanaethau mewn £ miliwn ³	245.4	234.4	241.5	248.6	256.2	286.7
Cyfanswm cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio mewn £ miliwn ⁴	76.7	78.7	81.2	83.0	92.2	110.8

¹ [Asesiad cynaliadwyedd ariannol - Cyngor Bro Morgannwg - Awst 2021](#)

² Ffynhonnell: 2016-17–2020-21: Archwilio Cymru [offeryn data cynaliadwyedd ariannol](#); 2021-22: Cyngor Cyfrifon drafft.

³ Gwerth a ddefnyddir yw cost net y gwasanaethau sy'n cael eu codi i'r gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Cyllid Gwariant, llai unrhyw gost Cyfrif Refeniw Tai o wasanaethau, ynghyd â pheseptau, Ardollau a llog dyledion.

⁴ Trwy gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio rydym yn golygu cyfanswm cydbwysedd y gronfa gyffredinol, ynghyd â chronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi nad yw cynghorau'n cael eu hatal yn gyfreithiol rhag ailgyfeirio i'w defnyddio at ddiben arall.

	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Cyfanswm cronfeydd y gellir eu defnyddio fel canran o gost net gwasanaethau	31.3%	33.6%	33.6%	33.4%	36%	38.6%
Cymharu â chynghorau eraill Cymru	2	1	1	1	4	Ddim ar gael eto

- 10 Gan ystyried y cynnydd dangosol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2023-24 a 2024-25, mae'r Cyngor wedi amcangyfrif amcangyfrif y bydd diffyg posibl o £15.7 miliwn dros y cyfnod hwnnw. Bydd angen i'r Cyngor nodi sut mae'n bwriadu cwrdd â'r bwch hwnnw a mynd i'r afael ag unrhyw bwysau eraill sy'n dod i'r amlwg yn yr iteriad nesaf o'i Gynllun Ariannol Tymor Canolig.
- 11 Mae gan y Cyngor hanes cymysg o gyflawni ei dargedau arbedion. Er i'r Cyngor gyflawni ei darged arbedion gostyngedig o £247,000 yn sylweddol yn 2020-21, roedd yna ddiffyg o £120,000 yn erbyn ei darged o £500,000 ar gyfer 2021-22. Mae'r Cyngor yn cyflwyno'r arbedion hyn sydd heb eu cyflawni i 2022-23.
- 12 Mae gan y Cyngor bwysau cyllidebol penodol mewn gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau gwastraff, ond mae ganddo gynlluniau ar waith i fynd i'r afael â nhw. Fe wnaeth y Cyngor gynyddu ei b udgets ar gyfer gwasanaethau b oth ar gyfer 2022-23. Mae defnydd wedi'i gynllunio o gronfeydd wrth gefn mewn gwasanaethau cymdeithasol, er enghraifft ar gyfer staff ychwanegol yn sgil y galw cynyddol. Mae gwasanaeth gwastraff T he wedi cynhyrchu strategaeth a chynllun busnes newydd 10 mlynedd gyda'r nod o fynd i'r afael â'r bwch cyllido sydd wedi bod yn y gwasanaeth ers nifer o flynyddoedd.
- 13 Setliad cyllid dangosol Llywodraeth Cymru ar sail Cymru gyfan o 3.5% a 2. Mae 4% yn y drefn honno ar gyfer 2023/24 a 2024/25 yn darparu rhywfaint o sicrwydd cyllid dros y tymor canolig. Fodd bynnag, bydd cynllunio ariannol tymor canolig yn parhau i ddibynnu ar ystod o ragdybiaethau, ac wrth gyplysu â'r dirwedd economaidd-gymdeithasol sy'n newid yn y cyfnod hwn o ansicrwydd economaidd sylweddol, bydd cynllunio ar gyfer gwydnwch ariannol a rowndiau cyllideb y dyfodol yn parhau i fod yn heriol i gynghorau.
- 14 Gwnaethom hefyd gyhoeddi offeryn Data Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol ym mis Chwefror 2022 sy'n cynnwys amrywiaeth o ddata ariannol ar gyfer cynghorau, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub yng Nghymru. Gellir gweld yr offeryn drwy'r ddolen ganlynol – [offeryn data Cynaliadwyedd Ariannol](#).

Goblygiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Mae'r Cyngor yn cymryd camau priodol i ymateb i ofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

- 15 Fe roddon ni ystyriaeth lefel uchel i'r trefniadau mae'r Cyngor yn eu rhoi ar waith i ymateb i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (Deddf 2021). Ar y cyfan, w e yn sicr am y camau y mae'r Cyngor wedi eu cymryd, ac yn bwriadu eu cymryd, i ateb gofynion y Ddeddf.
- 16 Mae'r Cyngor wedi rhoi trefniadau cadarn ar waith i hwyluso datblygiad ei hunan-asesu, ac mae'n penderfynu ar ei gynlluniau ar gyfer ei asesiad perfformiad panel. Sefydlodd y Cyngor weithgor oedd yn cyfarfod yn rheolaidd i ystyried goblygiadau Deddf 2021. Roedd y Cyngor yn cynnwys risg cysylltiedig ar ei gofrestr risg gorfforaethol a nodwyd cyfres o gamau lliniaru i fynd i'r afael â'r risg.
- 17 Mae Deddf 2021 yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorau adolygu perfformiad, ac ymgynghori ac adrodd ar berfformiad drwy hunan-asesiad. Mae'n rhaid i gynghorau gyhoeddi hunan-asesiad o'u perfformiad ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Mae gan y Cyngor gynllun ar gyfer cynhyrchu'r hunan-asesiad ei hun ac ar adeg ysgrifennu'r mater hwn mae pum asesiad lefel cyfarwyddiaeth yn ddrafft ar hyn o bryd. Bwriedir cynnal sesiynau her fewnol lle bydd Cyfarwyddwyr yn cyflwyno eu hunan-asesiadau drafft i'r Aelod Cabinet perthnasol, y Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr cyfoed a chadeirydd y pwyllgor craffu perthnasol. Cynigir y bydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystyried yr hunan-asesiad drafft ym mis Medi 2022.
- 18 Yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus, mae'r Cyngor wedi cyhoeddi ei strategaeth cyfranogiad y cyhoedd yn unol â Deddf 2021. Aeth strategaeth ddrafft T he i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu Perfformiad ac Adnoddau Corfforaethol ym mis Ebrill 2022.
- 19 Mae'r Cyngor yn bwriadu cynnal ei ddyletswydd ymgynghori dros yr haf i lywio ei hunanasesiad drafft.
- 20 Mae'r Cyngor wedi sefydlu ei Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio newydd (GAC) yn unol â gofynion Deddf 2021. Erbyn hyn mae aelodaeth y Pwyllgor yn cynnwys tri aelod lleyg ac yn cael ei gadeirio gan aelod lleyg. Mae'r Cyngor wedi datblygu cylch gorchwyl newydd i'r GAC ac wedi darparu hyfforddiant i'r pwyllgor, gan gynnwys gwybodaeth am rôl y pwyllgor a Deddf 2021.

Cynlluniau lleihau carbon

Cyd-destun

- 21 Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol **barodrydd y Sector Cyhoeddus ar gyfer Sero Net Carbon erbyn 2030**,⁵ a oedd yn edrych ar gamau datgarboneiddio mewn 48 corff cyhoeddus, gan gynnwys yr holl gynghorau. Canfu'r adroddiad hwn ansicrwydd y bydd yr uchelgais ar y cyd ar gyfer sector cyhoeddus sero-net erbyn 2030 yn cael ei fodloni. Nododd ein gwaith rwystrau sylweddol, cyffredin i symud ymlaen y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus fynd i'r afael â nhw ar y cyd i gyflawni'r uchelgais ar y cyd. Er bod cyrff cyhoeddus yn dangos ymrwymiad i leihau carbon, canfuwyd bod rhaid iddynt bellach gynyddu eu gweithgareddau'n sylweddol, cynyddu cydweithio a gosod datgarboneiddio wrth galon eu gweithrediadau a'u penderfyniadau o ddydd i ddydd.
- 22 Yn yr adroddiad, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud y pum galwad canlynol am weithredu gan gyrff cyhoeddus:
- cryfhau eich arweinyddiaeth a dangos eich cyfrifoldeb cyfunol drwy gydweithio'n effeithiol;
 - eglurwch eich cyfeiriad strategol a chynyddu cyflymder eich gweithredu;
 - ewch i'r afael â'r cyllid sydd ei angen arnoch;
 - gwybod bylchau eich sgiliau a chynyddu eich capasiti; a
 - gwella ansawdd data a monitro i gefnogi eich penderfyniadau.
- 23 Mae'r paragraffau canlynol yn nodi canfyddiadau ein gwaith archwilio lleol ar gynllun gweithredu datgarboneiddio'r Cyngor. Mae'r canfyddiadau hyn yng nghydestun ehangach adroddiad Gorffennaf 2022 yr Archwilydd Cyffredinol sy'n galw am fwy o arweiniad cyflymdra a chryfach ledled Cymru o ran lleihau allyriadau carbon.

Mae'r Cyngor yn bwrw ymlaen â'u cynlluniau i gyflawni'r her o gyflawni allyriadau carbon sero net erbyn 2030, ond yn cydnabod bod angen rhagor o waith o ran sicrhau adnoddau i'w cynlluniau

- 24 Fe fuon ni'n adolygu cynlluniau'r Cyngor ar gyfer lleihau carbon a siarad gyda swyddogion y cyngor perthnasol ym mis Mai 2022. Roedd ein gwaith yn cynnwys canolbwyntio ar eglurder gweledigaeth y Cyngor, ei ddull o weithio mewn partneriaethau, a threfniadau ar gyfer monitro ac adolygu cynnydd.
- 25 Mae gan y Cyngor weledigaeth glir o'r hyn y mae am ei gyflawni. Mae'r Cyngor wedi datgan argyfwng hinsawdd ac wedi cychwyn 'Prosiect Zero' fel ymateb i hynny. Fel rhan o Brosiect Sero mae'r Cyngor wedi llunio Cynllun Her Newid Hinsawdd 2021-2030. Mae'r Cyngor yn deall sut mae ei weithgaredd

⁵ <https://www.audit.wales/cy/news/ansicrwydd-y-bydd-yr-uchelgais-ar-gyfer-sector-cyhoeddus-sero-net-yn-cael-ei-gyflawni-yn-ol-yr>

datgarboneiddio/newid hinsawdd yn cael effeithiau ehangach, megis mewn perthynas â'r nodau llesiant cenedlaethol a phedwar amcan llesiant y Cyngor, er nad yw ei Gynllun Her yn mynegi'r cysylltiadau hynny'n benodol.

- 26 Mae'r Cyngor yn ariannu adnodd ychwanegol staff yn 2022-23, ac ar hyn o bryd mae £600,000 yn ei gronfa Project Sero wrth gefn a £650,000 yn ei seilwaith gwyrdd a'i gronfa newid hinsawdd. Mae yna hefyd ddwy warchodfa arall wedi'u clustnodi sy'n gysylltiedig â darparu Project Zero. Dywed y Cyngor na fydd y cyllid wrth gefn a nodwyd yn ddigonol yn ddo'i hun ac y bydd angen rhagor o waith i trosoli cyllid ychwanegol. Mae bylchau sgiliau cenedlaethol y bydd angen i'r Cyngor, sy'n gyffredin ag Awdurdodau Lleol eraill, geisio lliniaru wrth i'r agenda datgarboneiddio dyfu mewn cyflymder a phwysigrwydd. Er mwyn bodloni ei uchelgais sero net, mae angen i'r Cyngor gostio ei gynllun gweithredu yn llawn a sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'i Gynllun Ariannol Tymor Canolog.
- 27 Mae'r Cyngor yn deall yr her sy'n ei hwynebu ac mae'n symud ei agenda sero net ymlaen. Mae'r Cyngor yn deall y risgiau a'r cyfleoedd sy'n cyflwyno eu hunain o'r her o sicrhau statws carbon sero net erbyn 2030. Mae cofrestr risg gorfforaethol y Cyngor yn cynnwys risg 'Cynaliadwyedd Amgylcheddol' a rhagolygon y bydd y risg hwn yn codi dros amser. Mae'r Cyngor yn datblygu rhaglen hyfforddi i staff a bydd Project Zero yn rhan o'r rhaglen ymsefydlu i aelodau. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod gwella ansawdd ei ddata allyriadau yn faes ffocws wrth symud ymlaen.
- 28 Mae gan y Cynllun Her Newid Hinsawdd ffocws cryf ar weithio mewn partneriaethau. Mae'r Cyngor eisoes yn gweithio gyda rhai grwpiau cymunedol ac yn cymryd camau i gynyddu lefelau staff fel y gall hefyd weithio'n agosach gyda Chynghorau Tref a Chymuned a'r trydydd sector. Cynrychiolir y Cyngor ar wahanol grwpiau swyddogion Cymru mewn perthynas â datgarboneiddio, ac ar y cyd rhwng y PSB a'r Grŵp Rheoli Asedau/Newid Hinsawdd, ac mae'n ceisio rhannu gwybodaeth am fentrau datgarboneiddio gyda sefydliadau eraill.
- 29 Mae'r Cynllun Her Newid Hinsawdd yn cydnabod rôl arweinyddiaeth gymunedol y Cyngor a'r her i 'ymgysylltu â'r gymuned a gwrando ar eu blaenoriaethau ar gyfer mynd i'r afael â newid hinsawdd a gwarchod ein hadnoddau naturiol, eu cefnogi i wneud gwahaniaeth ac i lunio ein huchelgeisiau ar y cyd'. Mae'r Cynllun Her yn cydnabod bod 'ymwneud' (ochr yn ochr â'r ffyrdd eraill o weithio sydd wedi'i nodi yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015) yn hanfodol os yw am gyrraedd ei nodau. Bydd angen i'r Cyngor sicrhau bod y personau hynny y mae'n eu cynnwys yn ei gynlluniau datgarboneiddio yn adlewyrchu amrywiaeth y boblogaeth.
- 30 Mae gan y Cyngor drefniadau llywodraethu ar waith i oruchwylio agenda Prosiect Sero. Sefydlodd Fwrdd Project Zero yn niwedd 2021, dan gadeiryddiaeth y Prif Weithredwr. Cyflwynwyd adroddiad diweddariad Project Zero i'r Cabinet, y Pwyllgor Craffu Perfformiad ac Adnoddau Corfforaethol a Phwyllgor Craffu Amgylchedd ac Adfywio yn chwarter cyntaf 2022 a'r bwriad yw symud ymlaen i'w adrodd dair gwaith y flwyddyn i'r fforymau hyn.

Argymhelliad

Arddangos 2: argymhelliad

Mae'r tabl isod yn nodi'r argymhelliadn a nodwyd gennym yn dilyn yr adolygiad hwn.

Argymhelliad

R1 Er mwyn cwrdd â'i uchelgais sero net mae angen i'r Cyngor gostio ei gynllun gweithredu yn llawn a sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'i Gynllun Ariannol Tymor Canolig.

Atodiad 1

Mr Rob Thomas
Prif Weithredwr
Cyngor Bro Morgannwg
Ffordd Holltwn
Y Barri CF63 4RU

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Ffôn / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn Testun / Textphone: 029 2032 0660
info@audit.cymru / post@archwilio.cymru
www.archwilio.cymru

DRWY E-BOST,

Dyddiad cyhoeddi: 23 Mawrth 2022

Annwyl Rob

Cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn estyniad y contract hamdden

Diolch am eich llythyr dyddiedig 7 Chwefror 2022, a groesawyd fel ymateb rhagweithiol ac adeiladol i'r pryderon a godwyd gennym gyda chi ynghylch cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy gan y Cyngor yn ymestyn ei gontract hamdden gyda Parkwood Leisure Ltd (is-gontract i Legacy Leisure). Byddwn yn awyddus i barhau i ddeall sut mae'r Cyngor yn mynd rhagddo yn unol â'r dull gweithredu a nodwyd gennych yn eich llythyr.

Ar ôl yr etholiadau llywodraeth leol, byddwn ni'n anfon ein llythyr at gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (GAC) ymlaen gan ein bod yn teimlo ei bod yn bwysig bod aelodau'n ymwybodol o'n pryderon a thaith y pryderon hynny, fel eu bod yn gallu cymryd perchnogaeth wrth yrru cais y Cyngor o'r egwyddor datblygu cynaliadwy a helpu i sicrhau bod hyn yn wir ar draws y sefydliad. Rydym yn cymryd yn ganiataol y gallech hefyd fod eisiau diweddarau aelodau GAC ar eich ymateb yn unol â'ch llythyr o 7 Chwefror.

Pan ddechreuon ni ar ein gwaith archwilio o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf), roeddem yn cydnabod y byddai'n cymryd amser i gyrff cyhoeddus wreiddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Roeddem hefyd yn glir, gan fod cyrff cyhoeddus o reidrwydd yn datblygu eu gwybodaeth a'u harbenigedd wrth gymhwyso'r Ddeddf dros amser, y byddai ein dull archwilio yn addasu i adlewyrchu hynny. Mae bellach yn agosáu at saith mlynedd ers i'r Ddeddf gael ei phasio ac rydym yn ei hail gyfnod adrodd. Ar hyn o bryd, mae'n rhesymol disgwyl i gyrff cyhoeddus allu dangos bod y Ddeddf yn rhan annatod o'u meddylfryd ac yn llunio'r hyn maen nhw'n ei wneud.

Roedd yr adroddiad i Gabinet 21 Mehefin 2021 yn ymwneud ag ymestyn y contract hamdden ac ymateb y Cyngor ar 22 Hydref 2021 i'n hymholiadau am estyniad y contract hamdden wedi codi pryderon i ni ynghylch a wnaeth y Cyngor gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel rhan o estyniad y contract rheoli hamdden. Yn yr achos hwn, nid oedd y Cyngor wedi dangos ei fod yn deall yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn llawn nac wedi ceisio ei gymhwyso'n iawn.

Roedd hyn yn arbennig o bryderus o gofio bod y Cyngor wedi cytuno ar y cynigion i wella yn ein Hadolygiad o adroddiad gwasanaethau hamdden allanol (Tachwedd 2020) ac roeddem wedi cael nifer o gyfarfodydd i drafod ein canfyddiadau bryd hynny. Fe wnaethon ni gydnabod a chymryd i ystyriaeth yn yr adroddiad hwnnw, bod y contract hamdden gwreiddiol a ddyfarnwyd yn 2012 wedi ei dendro cyn i'r Ddeddf ddod i rym. Doedd hynny ddim yn wir am adnewyddu'r contract hamdden yn 2021. Mae gofyn i'r Cyngor weithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau i wireddu ei amcanion llesiant.

Rydym yn gwybod bod ein hadroddiad ym mis Tachwedd 2020 wedi cael ei ystyried gan aelodau o'r blaen, ond roedden ni'n synnu nad oedd adroddiad y Cabinet ar 21 Mehefin 2021 yn cyfeirio ato o gwbl fel y gallai aelodau ystyried ein canfyddiadau yn eu trafodaethau.

O ran caffael, gall y Cyngor ei chael yn ddefnyddiol i ddefnyddio adroddiad Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru ar Chwefror 2021, gan gaffael llesiant yng Nghymru, sy'n nodi pam, a sut y dylai cyrff cyhoeddus ddefnyddio caffael fel ffordd allweddol o gyflawni eu rhwymedigaethau o dan y Ddeddf.

I ailgipio, y canfyddiad cyffredinol yn ein hadroddiad ym mis Tachwedd 2020 oedd 'Mae'r Cyngor yn derbyn incwm o'i gontract hamdden gydag Legacy Leisure, ond mae angen sicrhau ei hun bod y contract yn darparu gwerth am arian, ac yn cryfhau ei gymhwyso o'r egwyddor datblygu cynaliadwy pan fydd yn ymestyn y contract'. Gwelsom fod 'lle sylweddol i'r Cyngor gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy a chanolbwyntio ar gyflawni ei amcanion llesiant drwy ei gontract ag Legacy Leisure'.

Y cynnig cyntaf i wella yn ein hadroddiad oedd:

Dylai'r Cyngor gryfhau ei gais o'r egwyddor datblygu cynaliadwy drwy'r gwasanaethau a ddarperir gan Legacy Leisure, gan gynnwys drwy:

- mabwysiadu dull mwy strategol o gydweithio ar gyfer Legacy Leisure a gwasanaethau hamdden eraill ar lefel leol a rhanbarthol;
- integreiddio ymhellach y gwaith o gynllunio a darparu gwasanaethau Legacy Leisure gyda chyrff cyhoeddus eraill a gwasanaethau'r Cyngor, fel Addysg a Gofal Cymdeithasol; a

- sy'n cynnwys dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau wrth ddatblygu a darparu gwasanaethau Legacy Leisure i sicrhau eu bod yn cynrychioli anghenion y gymuned.

Awgrymodd tystiolaeth adroddiad y Cabinet ar 21 Mehefin 2021 ac ymateb y Cyngor i ni ar 22 Hydref 2021 nad oedd y Cyngor wedi mynd i'r afael â'n canfyddiadau a'n cynnig cyffredinol i wella.

Roedd ein cynnig ar gyfer gwella yn canolbwyntio'n benodol ar gydweithio, cynnwys ac integreiddio, ond mae adroddiad y Cabinet ac ymateb y Cyngor ar 22 Hydref 2021 yn awgrymu nad yw'r Cyngor yn deall yn llawn y diffiniadau o'r pum ffordd o weithio. Er enghraifft:

Cyfranogiad: Nodwn fod gan Gynllun Corfforaethol y Cyngor 2020-2025 ddyhead i 'Hyrwyddo gweithgareddau hamdden, celf a diwylliannol sy'n diwallu ystod amrywiol o anghenion'. Dywed adroddiad y Cabinet fod 'Ymwneud: Legacy Leisure wedi llusgo llawer o'r cyfleusterau arfaethedig mewn safleoedd eraill ac wedi seilio eu hawgrymiadau am fuddsoddiad ar brofiadau mewn safleoedd eraill'. Fodd bynnag, mae ymwneud â'r Ddeddf yn ymwneud â phwysigrwydd cynnwys personau eraill sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant ac o sicrhau bod y personau hynny'n adlewyrchu amrywiaeth y boblogaeth. Mae ymateb y Cyngor 22 Hydref 2021 yn bennaf yn cyfeirio at ymgysylltu / cyfathrebu â chwsmeriaid. Nid yw'n glir sut mae'r gweithgarwch hwn yn ymwneud â 'chynnwys' y rhai sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant i Gymru ac, felly, amcanion llesiant y Cyngor. Dylid anelu at ddeall sut y gallai gwasanaethau hamdden gyfrannu at gyflawni amcanion llesiant y Cyngor ac yn fwy penodol fel rhan o'r 'camau' y mae'r Cyngor yn eu cymryd. Er enghraifft, yr hyn y mae pobl ei eisiau a'i angen i'w helpu i fod yn iach ac yn egniol a sut y gellir cynllunio'r arlwy hamdden i adlewyrchu hynny, yn hytrach na deall yn unig pa ddsbarthiadau/gweithgareddau canolfannau hamdden sy'n fwy poblogaidd / a fydd yn cynhyrchu'r incwm mwyaf, er ein bod yn cydnabod bod y math hwn o ymgysylltu yn rhan bwysig o sicrhau bod gwasanaethau'n gynaliadwy.

Integreiddio: Mae'n ymddangos bod ymateb y Cyngor ar 22 Hydref 2021 yn cyfeirio at integreiddio fel sy'n golygu dod ag agweddau allanol ac mewnol y gwasanaeth at ei gilydd. Mae'r Ddeddf yn nodi bod angen i gyrrff cyhoeddus gymryd agwedd integredig 'drwy ystyried sut: (i) gall amcanion llesiant y corff effeithio ar bob un o'r nodau llesiant; (ii) mae amcanion llesiant y corff yn effeithio ar ei gilydd neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill, yn arbennig lle gall camau a gymerir gan y corff gyfrannu at gyrraedd un amcan ond gall fod yn niweidiol i gyfarfod un arall'. Doedd hi ddim yn amlwg fod y Cyngor wedi cwrdd â'r un o'r gofynion yma.

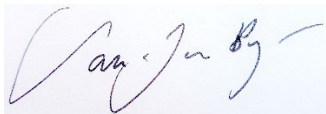
Cydweithredu: O adroddiad y Cabinet ar 21 Mehefin 2021, ac ymateb y Cyngor ar 22 Hydref 2021, nid oedd yn glir sut y mae'r Cyngor yn ystyried os / sut y gallai gydweithio i ddarparu ei wasanaeth hamdden, na

sut mae'r Cyngor yn ymateb i'r cynnig i'w wella yn ein hadroddiad ym mis Tachwedd 2020 ynglŷn â 'mabwysiadu dull mwy strategol o gydweithio ar gyfer Legacy Leisure a gwasanaethau hamdden eraill ar lefel leol a rhanbarthol'.

Mae rhagor o fanylion am sut aeth y Cyngor ati i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn gyffredinol yn ei wasanaethau hamdden allanol i'w gweld yn ein hadroddiad ym mis Tachwedd 2020.

I grynhoi, o ystyried perthnasedd y contract i amcanion llesiant y Cyngor, dylai'r Cyngor fod wedi ystyried yr egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ymestyn y contract Hamdden a cholli'r cyfle i archwilio pa fanteision ychwanegol a allai ddod yn eu sgil. Fodd bynnag, rydym wedi cymryd cryn sicrwydd o'ch llythyr yn 7 Chwefror 2022 a'r camau y mae'r Cyngor eisoes wedi eu cymryd ers i ni drafod ein pryderon gyda chi gyntaf, a'r rhai y mae'r Cyngor yn cynnig eu cymryd. Byddwn yn parhau i fonitro datblygiadau a byddwn yn awyddus i weld wrth symud ymlaen bod dealltwriaeth yr egwyddor datblygu cynaliadwy a ddangoswyd yn eich llythyr yn 7 Chwefror 2022 yn cael ei adlewyrchu ar draws y Cyngor. Mae'r graddau y mae cynghorau'n cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn rhan allweddol o'n gwaith archwilio a byddwn yn parhau i ymchwilio i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy mewn prosiectau yn y dyfodol.

Yn gywir

Sara-Jane Byrne

Rheolwr Archwilio

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: info@audit.cymru

Gwefan www.audit.wales

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.